

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مختصر اصول فقہ مرحوم مظفر قدس سرہ

ہمراہ باختصار مباحث رسائل شیخ انصاری

و مسائل آزمون دکتری

نگارندگان

عبدالله مختاری بہمئی - رضا جمشیدی

مجتبیٰ بختیاری

انتشارات چتر دانش

سرشناسه : مختاری، عبدالله، ۱۳۷۱ - گردآورنده

عنوان و نام پدیدآور : مختصر اصول فقه مرحوم مظفر قدس سره همراه با اختصار مباحث رسایل شیخ انصاری و ۸ سال آزمون دکتری نگارندگان عبدالله مختاری بهمنی، رضا جمشیدوند، مجتبی بختیاری.

مشخصات نشر : تهران: چتر دانش، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری : ۳۵۱ ص؛ وزیری

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۳۷۹-۴

وضعیت فهرست نویسی : فیبا

موضوع : مظفر، محمد رضا، ۱۹۰۴-۱۹۶۴ م. اصول الفقه

موضوع : انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶-۴۸۱ ق. رسایل. برگزیده

موضوع : اصول فقه شیعه

موضوع : Islamic law, Shiites -- Interpretation and construction*

موضوع : اصول فقه شیعه -- آزمون ها و تمرین ها(عالی)

موضوع : Islamic law, Shiites -- Interpretation and construction

موضوع : Examinations, questions, etc(Higher)

شناسه افزوده : جمشیدوند، رضا، ۱۳۷۴- گردآورنده

شناسه افزوده : بختیاری، مجتبی، ۱۳۷۰ - گردآورنده

رده بندی کنگره : BP155

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۱۲

شماره کتابشناسی ملی : ۵۹۷۰۲۷۸

نام کتاب : مختصر اصول فقه مرحوم مظفر قدس سره همراه با اختصار مباحث رسایل شیخ انصاری و ۸ سال آزمون دکتری

ناشر : چتر دانش

نگارندگان : عبدالله مختاری بهمنی - رضا جمشیدوند - مجتبی بختیاری

نوبت و سال چاپ : اول - ۱۳۹۸

شمارگان : ۱۰۰۰

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۴۱۰-۳۷۹-۴

قیمت : ۴۵۰۰۰ تومان

فروشگاه مرکزی: تهران، میدان انقلاب، خ منیری جاوید (اردمیه شت شمالی)، پلاک ۸۸
 تلفن مرکز پخش: ۶۶۴۹۲۳۲۷ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۰۲۳۵۳
 پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com
 کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

مقدمه

اللهم بارك لمحمد وآله، لله الحمد، أهل الحمد، وليه، ومنتهاه، وبيته، والصلاة على محمد حبيبه و صفيته، و على آله مفاتيح الإسلام، و مصابيح الظلام، و عترته الغر الكرام.

علم اصول از جمله علومى بوده که همراه با نشر و نمو فقه به عرصه علوم اسلامى وارد شد. در خصوص پیدایش علم اصول بین محققین اختلاف است، لکن آنچه متقین است، آن است که با ظهور اسلام ضابطى برای استنباط فقهى وجود داشته، هرچند تا مدت‌ها مدون نشده بود. همین مطلب در سنان ائمه‌هدى (ع) تحت عنوان «علینا القاء الاصول و علیکم بالتفرع»، بارها از سوى آنان صادر شده است. عتی بى از اعلام شیعه در زمان حضور معصوم در ابوابی چون اجتماع امرونى کتاب نگاشته‌اند. با این حال دلیل حضور معصوم (ع) نیاز چندانی به اصول فقه در بین شیعیان احساس نمى‌شد. در مقابل آنها نسبت در همان ابتدا توسط ائمه اربعه آنان کتاب نگاشته شد و سر این مطلب واضح است. با شروع غیبت کسى نیاز جدی شیعیان در باب استنباط احساس مى‌شد. بنابراین بزرگانى چون سید مرتضى علم‌بهدى نوشتن کتاب «الذریعه الی تحصیل الشریعه» و شیخ طوسى با نوشتن کتاب «عده الاصول» حرکت به سوى اجتهاد شروع گردید. بعد از ایشان محقق حلى با نوشتن کتاب معارج الاصول، علامه حلى با تالیف تهذیب و نهایه و مبادى و فرزند شهید ثانى با نوشتن کتاب معالم الاصول^۱ سیره قدامت^۲ داد. اما کتب اصولی قدامت گاهى شامل مباحث لغوی، منطقی، و ادبى بوده و حجم مختصرى داشت. با ظهور اخبارى‌گرى انحطاط اجتهاد شروعى برای فترت اصول فقه بود. اما مدعى چون استاد اکمل فى الكل وحید بهبهانى و شاگردان ایشان با پایان دادن اخبارى‌گرى حوزه‌های علمى شاهد حضور دوباره اصول در اجتهاد بودند. در این میان عالم فقاہت شاهد ظهور دو برادر در عرصه علم اصول بود. اقدام

۱- نام اصلی کتاب معالم الدین و ملاذ المجتهدین است، در واقع ایشان مثل سید ابن زهره که کتاب غنیه النزوع الی علمى الاصول و الفروع را نوشتند، هدفشان نوشتن کتابی در فقه بود، اما به‌عنوان مقدمه می‌آخى در اصول نیز بیان شد که تنها همین بخش از کتاب و در فقه تنها باب طهارت آن تکمیل شد. قسمت اصول آن به معالم الاصول شناخته شد. همین روش در کتاب کشف النظار کاشف الغطاء ادامه پیدا کرد. چنانچه معروف است، از شیخ نقل است «هر کس مقدمه اصول کتاب کشف النظار را به خوبی بخواند و بفهمد مجتهد است» اهمیت این کتاب مشخص مى‌شود.

این دو برادر صاحب حاشیه مرحوم شیخ محمد تقی اصفهانی و صاحب فصول شیخ محمد حسین اصفهانی^۱ بعدها زمینه توسعه و ترقی علم اصول را فراهم کرد. دقت و باریک بینی شیخ اعظم انصاری دزفولی با نوشتن کتاب فرائدالاصول علم اصول به سرحد کمال و اتقان رسید.^۲ بزرگان دیگری چون صاحب الکفایه، محقق نائینی، محقق اصفهانی،^۳ آقا ضیاء عراقی،^۴ محقق خوئی، شهید صدر هر کدام با تبعیت از شیخ اعظم علم اصول را به تمام و کمال رساندند. در سطوح حوزه علمیه کتاب معالم در قدیم و در حال حاضر کتاب الموجز به عنوان متن درسی سطح یک، کتاب قوانین الاصول در قدیم و در حال حاضر رسایل شیخ اعظم به عنوان دروس سطح و کتاب کفایه به عنوان آخرین متن اصولی طلاب شناخته می شود. کتاب اصول الفقه استاد محمد رضا مظفر به تعبیر خود ایشان برای پر کردن خلأ میان معالم الاصول و کفایة الاصول است، چراکه رسایل شیخ تنها بخشی از اصول فقه است، و کتاب قوانین الاصول تنها جواب گوی برخی مسائل اصولی است. عموماً طلاب و فضلا گران نیز دانشجویان نیاز مبرمی برای مطالعه همه مباحث اصول خواهند داشت، اما نه وقت کافی برای مطالعه شروح و معاجم چندین جلدی را دارند، و نه کتب مختصر و ترجمه ها جواب گوی آنان خواهد بود. نژادرنده با اذعان به این مطلب، کتاب حاضر را با تمام جزئیات و حتی همراه با مطالب نظری فایده ندره و عمیق با قلمی ساده در اختیار همه طالبین مباحث اصولی قرار داده تا مفید فایده واقع گردد. در انتخاب این کتاب نیز نکات زیر حائز اهمیت است:

۱- کتاب شامل تمام مباحث اصول فقه استاد مظفر و اهم مباحث و نکات کتاب رسایل شیخ انصاری است.

-
- ۱- نظریات این دو در کتب متأخر محل نقد و نظر بوده است، طوری که جلد اول کفایه ناظر به نظرات این دو علم علم است.
 - ۲- نقش شیخ در تنقیح و تحکیم اصول فقه در کتب بعد از او به وضوح روشن است. در حال حاضر نیز حوزه های علمیه هر چند شاهد نظرات جدیدی بود اما متن و بطن اولیه از آن شیخ اعظم است.
 - ۳- آیه الله العظمی شیخ محمد حسین اصفهانی غروی، مشهور به کمپانی (۱۲۹۶-۱۳۶۱ ق) کتاب ایشان «نهایة الدراية فی شرح الکفایة» است.
 - ۴- شیخ علی بن آخوند ملا محمد کبیر زازی عراقی ملقب به ضیاءالدین عراقی (متوفای ۱۳۶۱ قمری). آرا ایشان در کتاب مقالات الاصول که به قلم خودشان نوشته شده، و کتاب «نهایة الافکار» تقریر شیخ محمد تقی بروجردی و کتاب «بدایع الافکار» تقریر میرزا هاشم آملی نگاشته شده است.

۲- در بسیاری از موارد نظرات و آرا اندیشمندان اصولی با ذکر کتاب و اسامی آنان درج شده طوری که خوانند با تاریخ علم اصول نیز آشنا خواهد شد.

۳- کتاب نه شرح مفصل و نه تلخیص مختصر است، بلکه حاوی تمام مباحث اصول فقه مظهر بوده البته شایان ذکر است که در کتاب رسایل تنها نکات و مباحث ضروری مورد بررسی و دقت قرار گرفته است.

۴- سر فصل های کتاب دقیقاً منطبق بر عناوین کتاب اصول فقه بوده از این رو طالبین علم در پیدا کردن مطالب دچار سردرگمی نخواهند شد. در برخی موارد دو یا سه سر فصل در هم ادغام شده و دلیل آن هم منطبق بودن مباحث با هم است که به این موارد اشاره شده است. در پایان بر خود لازم می بینم بر تلاشها و زحمات همه استادان خود و از همکاری و مشارکت دوست گرامی و استاد ارجمند حجت الاسلام جمشیدوند همچنین برادر عزیز جناب آقای بختیاری که در تدوین و تهیه زحماتی این مجریه ما حاصل شده اند کمال تقدیر و تشکر را بجا آورم.

نقله محمد بن إدريس في آخر السرائر: باب هشام بن سالم، عن أبي عبدالله عليه السلام

قال: «إنما علينا أن نلقي إليكم الأصح، و عليكم أن نفرعوا».

السرائر: ۱۳ / ۵

عبدالله مختاری بهمنی ۱۳۷۸/۱۰

فهرست

۴	مقدمه
۹	مدخل
۲۷	مقصد اول: مباحث الفاظ
۲۸	باب اول: مشتق
۳۲	باب دوم: اوامر
۳۲	مبحث اول: ماده امر
۳۳	مبحث دو: صیغه امر
۴۶	باب سوه خواه
۴۷	باب چهاره مفاهیم
۵۸	باب پنجم: عام و خاص
۶۷	باب ششم: مطلق و مقید
۷۴	باب هفتم: مجمل و بین
۷۹	مقصد دوم: ملازمات عقیه
۸۱	باب اول: مستقلات عقلیه
۹۱	باب دوم: غیر مستقلات عقلی
۱۳۹	مقصد سوم: مباحث الحجة
۱۵۳	باب اول: کتاب عزیز
۱۵۵	باب دوم: سنت
۱۶۹	باب سوم: اجماع
۱۷۷	باب چهارم: دلیل عقلی
۱۸۲	باب پنجم: حجیت ظواهر
۱۹۰	باب ششم: شهرت
۱۹۲	باب هفتم: سیره
۱۹۴	باب هشتم: قیاس
۲۰۳	باب نهم: تعادل و تراجم
۲۲۹	مقصد چهارم: مباحث اصول عملیه
۲۳۲	استحباب
۲۶۵	خلاصه رسایل شیخ انصاری
۲۸۹	سؤالات دکتری سنوات پیشین
۳۳۹	منابع
۳۴۰	فهرست تفصیلی